

การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี

นายเสกสรรค์ อรรถยานันทน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

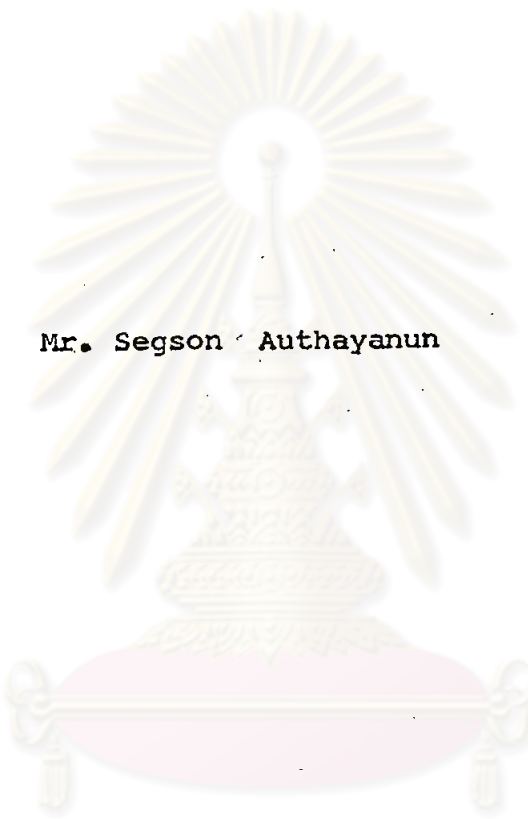
พ.ศ. 2527

ISBN 974-563-184-1

013116

18116590

A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS IN THE
ELEMENTARY CURRICULUM B.E. 2521 AT THE PRATHOM SUKSA 3-4 LEVEL

Mr. Segson Authayanun

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี

โดย

นายเสกสรรค์ อรรถยานันท์

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์สวัสดิ์ จงกล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. นิพนธ์ ไทยพานิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สังกัด อุทรานันท์)

..... กรรมการ
(อาจารย์สวัสดิ์ จงกล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี
ชื่อนิสิต นายเสกสรรค์ อรรถยานันท์
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สวัสดิ์ จงกล
ภาควิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2526

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี อย่างไร และมากน้อยเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีจาก เอกสาร ตำรา สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ทิวิจารณ์รวบรวมลักษณะความเป็นพลเมืองดี เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ ให้ข้อคิดเห็นและสรุปภายใต้คำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ลักษณะความเป็นพลเมืองดีจำนวน 36 ลักษณะ แล้วจึงนำไปสร้างเครื่องมือวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร เอกสารที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แผนการสอน และคู่มือการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ทำการวิเคราะห์เอกสารด้วยตนเอง ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญหลักสูตร ข้อมูลที่ได้นำมาแจกแจง ความถี่ หาค่าร้อยละ และหาค่าฐานนิยม

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเอกสารหลักสูตรได้ทั้งสิ้น จำนวน 835 ครั้ง โดยปรากฏในเอกสารดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 185 ครั้ง (ร้อยละ 22.16)

แผนการสอนและคู่มือการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 272 ครั้ง (ร้อยละ 32.57)

แผนการสอนและคู่มือการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 378 ครั้ง (ร้อยละ 45.27)

และปรากฏในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ดังนี้

กลุ่มทักษะ ปรากฏ 18 ลักษณะ จำนวน 269 ครั้ง (ร้อยละ 32.22)

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ปรากฏ 31 ลักษณะ จำนวน 232 ครั้ง (ร้อยละ 27.78)

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ปรากฏ 31 ลักษณะ จำนวน 223 ครั้ง (ร้อยละ 26.71)

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ปรากฏ 16 ลักษณะ จำนวน 111 ครั้ง (ร้อยละ 13.29)

2. ลำดับของลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรทุกระายการ ที่ปรากฏความถี่มากที่สุด 8 ลำดับแรก เรียงจากความถี่มากไปหาความถี่น้อยตามลำดับดังนี้ ความมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย เป็นสุภาพชน ใฝ่หาความรู้ความจริง ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ประหยัด เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี

และลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏความถี่น้อยที่สุด 8 ลำดับสุดท้าย เรียงจากความถี่น้อยไปหาความถี่มาก ตามลำดับดังนี้ มีความเมตตา กรุณา มีความกตัญญู กตเวทิตะที่อริหรือคนและมุงอนาคต มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีค่านิยมที่ถูกต้อง มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤตินิด ทรชนนักสนใจและมีส่วนร่วมทางกวาง เมือง มีความยุติธรรม

3. ลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อ ทวีเคราะห์จากเอกสารหลักสูตรทั้งหมด เป็นลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อตนเองมากที่สุด จำนวน 352 ครั้ง (ร้อยละ 42.15) รองลงมาได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อสิ่งแวดล้อมจำนวน 345 ครั้ง (ร้อยละ 41.32) และลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อผู้อื่น จำนวน 138 ครั้ง (ร้อยละ 16.53)

4. ประเภทของเนื้อหา จากการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรทั้งหมด เฉพาะเนื้อหาที่บ่งบอกลักษณะความเป็นพลเมืองดี ปรากฏว่ามีเนื้อหาครบทั้ง 7 ประเภท เรียงตามลำดับดังนี้

เนื้อหาความคิดรวบยอด จำนวน 375 เนื้อหา (ร้อยละ 48.20)

เนื้อหาข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา จำนวน 290 เนื้อหา (ร้อยละ 37.27)

เนื้อหาหลักการ จำนวน 71 เนื้อหา (ร้อยละ 9.13)

เนื้อหาการแก้ปัญหา จำนวน 13 เนื้อหา (ร้อยละ 1.67)

เนื้อหาเจตคติและค่านิยม จำนวน 13 เนื้อหา (ร้อยละ 1.67)

เนื้อหาความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 8 เนื้อหา (ร้อยละ 1.03)

เนื้อหาความสามารถและทักษะทางกาย จำนวน 8 เนื้อหา (ร้อยละ 1.03)

ศูนย์วิทย์ทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The data processing used in this research are frequency counts, percentage and mode.

Research Findings

1. Desirable citizenship characteristics found in this research are 835 frequencies into total. The details are as follows :-

- a) Elementary school curriculum B.E. 2521 for grades III and IV 185 frequencies (22.16%)
- b) Instructional plans and teachers' guides for grades III 272 frequencies (32.57%)
- c) Instructional plans and teachers' guides for grades IV 378 frequencies (45.27%)

When classified in each group of experience of the curriculum it was found out as follows :-

- d) Tool Subjects group 18 characteristics for 269 frequencies (32.22%)
- e) Life Experiences group 31 characteristics for 232 frequencies (27.78%)
- f) Character Development group 31 characteristics for 223 frequencies (26.71%)
- g) Work-Oriented Experiences group 16 characteristics for 111 frequencies (13.29%)

2. When analyzed in order of priority of frequency, the desirable citizenship characteristics found that there were 36 desirable citizenship characteristics items in curriculum materials. The first 8 ones from highest score downwards are reasoning competency, creative thinking, proud of being a Thai, politeness,

seeking for truth and knowledge, wisely time spending, economic consciousness, to be a good producer as well as a good consumer.

The last 8 series from the lowest score upwards are kindness, gratefulness, enthusiastic and futuristics, sportsmanship, right value conceptualization, conscientiousness towards refraining from misbehaving, interest and participation in politics and fairmindedness.

3. When analyzing characteristics and behavior based on the analysis from all curriculum materials concerning desirable citizenship characteristics behaved towards oneself it was found out that there were 352 frequencies (42.15%), behavior towards environment 345 frequencies (41.32%) and behavior towards other people 138 frequencies (16.53%)

4. When analyzing desirable citizenship characteristics from all curriculum materials in terms efficient learning outcome classified into seven categories in this research, it was found out that various concepts ranged in order of priority from the highest score downwards are as follows :-

- (1) conceptualization 375 concepts (48.20%)
- (2) factual information and verbal knowledge 290 concepts (37.27%)
- (3) principles induction 71 concepts (9.13%)
- (4) problem solving 13 concepts (1.67%)
- (5) attitude and values formation 13 concepts (1.67%)
- (6) creativity 8 concepts (1.03%)
- (7) skills 8 concepts (1.03%)

มติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์สวัสดิ์ จงกล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ช่วยเหลือแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องอย่างใกล้ชิดตลอดมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สงัด อุทรานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เภรยอด ผู้ช่วยศาสตราจารย์วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ และอาจารย์ ดร. นิพนธ์ ไทพานิช ที่ได้เสนอแนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้าสำหรับการวิจัยเรื่องนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์

ขอขอบคุณคณะนิสิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์และการพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษานักศึกษา ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อความเป็นพลเมืองดี ได้เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย

ขอขอบคุณ อาจารย์ประทีน อรรถยานันท์ ตลอดจนเพื่อนครู อาจารย์ ผู้ใกล้ชิดทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและเป็นพลังใจมาโดยตลอด จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

เสกสรรค์ อรรถยานันท์

เมษายน 2527

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญตาราง	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ของการวิจัย	12
วิธีดำเนินการวิจัย	13
การเสนอผลการวิจัย	14
2 เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
ความหมายของความเป็นพลเมืองดี	15
ลักษณะความเป็นพลเมืองดี	19
ลักษณะพฤติกรรมที่พลเมืองดีพึงแสดงออก	30
โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา	31
การวิเคราะห์เนื้อหา	33
ประเภทของเนื้อหา	36
รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

3	วิธีดำเนินการวิจัย	45
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	45
	ศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย	45
	สร้างเครื่องมือวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร	46
	วิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร	47
	วิเคราะห์ข้อมูล	48
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	83
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	83
	วิธีดำเนินการวิจัย	83
	สรุปผลการวิจัย	84
	อภิปรายผลการวิจัย	90
	ข้อเสนอแนะ	96
	บรรณานุกรม	98
	ภาคผนวก	105
	ประวัติผู้เขียน	145

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	52
2	ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์จากเนื้อหาแผนการสอน และคู่มือการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามกลุ่ม ประสบการณ์	55
3	ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์จากเนื้อหาแผนการสอน และคู่มือการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำแนกตามกลุ่ม ประสบการณ์	58
4	เรียงลำดับความถี่ของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์ จากเนื้อหาเอกสารหลักสูตร	61
5	จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีและร้อยละที่วิเคราะห์พบใน เนื้อหาเอกสารหลักสูตร จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	64
6	สรุปจำนวนและร้อยละของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์ จากเนื้อหาเอกสารหลักสูตร จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	66
7	ลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อ ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	67
8	ลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อ ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาแผนการสอน และคู่มือการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามกลุ่ม ประสบการณ์	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

9	ลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อ ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาแผนการ สอนและคู่มือการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำแนกตาม กลุ่มประสบการณ์	71
10	สรุปจำนวนและรายละเอียดของลักษณะพฤติกรรมที่พึงมีต่อ ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาเอกสารหลักสูตร จำแนกตามกลุ่ม ประสบการณ์	73
11	ประเภทเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	75
12	ประเภทเนื้อหาของแผนการสอนและคู่มือการสอน ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	77
13	ประเภทเนื้อหาของแผนการสอนและคู่มือการสอน ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	79
14	สรุปจำนวนและรายละเอียดของประเภทเนื้อหาของเอกสาร หลักสูตร จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	81
	ตารางแสดงผลการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารหลักสูตร	125